

ผลเสียจากการบริหารจัดการอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการที่ขาดประสิทธิภาพ

คนพิการจำนวนมากมีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เสริมเพื่อช่วยให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นปกติและมีคุณภาพชีวิตที่ดี อุปกรณ์เสริมนี้มีความหลากหลายในด้านประสิทธิผล คุณภาพ และราคา นอกจากจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับประเภทและลักษณะของความพิการแล้ว ยังควรพิจารณาความแตกต่างทางกายภาพของผู้ใช้เฉพาะราย ในประเทศไทยมีหลายหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาสังคมที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนอุปกรณ์เหล่านี้ขาดการบริหารจัดการที่ดี ส่งผลให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจคิดเป็นมูลค่ามหาศาลกว่า 4 พันล้านบาทต่อปี

การ “เข้าไม่ถึง” อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการในประเทศไทย
ทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจเป็นมูลค่า
กว่า 4 พันล้านบาทในแต่ละปี

FACT
FIGURE

ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ

ระบบประกันสังคม

ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

889
ล้านบาท

ต้นทุนค่าเสียโอกาส
จากการจำใจใช้อุปกรณ์ฯ
(คนพิการใช้อุปกรณ์ฯ
แต่ไม่พึงพอใจ)

992
ล้านบาท

ต้นทุนค่าเสียโอกาส
จากการได้รับอุปกรณ์ฯ
แต่ไม่ใช้

2,497
ล้านบาท

ต้นทุนค่าเสียโอกาสจากการที่คนพิการ
ที่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ฯ แต่ไม่ได้รับอุปกรณ์ฯ

รูปที่ 1 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการเข้าไม่ถึงอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ

สารพันปัญหาอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ : ซ้ำซ้อน เข้าไม่ถึง จำใจใช้

ในปี พ.ศ. 2557 โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพได้รับทุนจากสถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ (สสพ.) ให้ดำเนินโครงการวิจัย เรื่องการทบทวนชุดสิทธิประโยชน์และการเข้าถึงบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ ส่วนหนึ่งของโครงการดังกล่าวศึกษาการเบิกจ่ายอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ระบบประกันสังคม และระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ รวมถึงศึกษาคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิตของคนพิการที่ได้ใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ นักวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลการเบิกจ่ายอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่ม **“อวัยวะเทียมและอุปกรณ์บำบัดโรค”** ของแต่ละระบบประกันสุขภาพภาครัฐ และเก็บข้อมูลคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิตของคนพิการโดยการสัมภาษณ์คนพิการใน 10 จังหวัดทั่วประเทศ นอกจากนี้ได้จัดสนทนากลุ่มผู้แทนองค์กรด้านคนพิการ ผู้กำหนดนโยบาย และผู้ให้บริการด้านสุขภาพ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการสนทนาแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะรวมทั้งสิ้น 40 คน ผลจากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการด้านบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการที่ขาดประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลการเบิกจ่ายอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการซึ่งจัดอยู่ในกลุ่ม “อวัยวะเทียมและอุปกรณ์บำบัดโรค” ของแต่ละระบบประกันสุขภาพภาครัฐ

เก็บข้อมูลคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิตของคนพิการโดยการสัมภาษณ์คนพิการใน 10 จังหวัดทั่วประเทศ

จัดสนทนากลุ่มผู้แทนองค์กรด้านคนพิการ ผู้กำหนดนโยบาย และผู้ให้บริการด้านสุขภาพ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการสนทนาแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะรวมทั้งสิ้น 40 คน

I ความสูญเสียจากการเบิกอุปกรณ์ฯ ซ้ำซ้อน

ในปี พ.ศ. 2555 มีการเบิกอุปกรณ์ฯ บางชนิดซ้ำซ้อน คิดเป็นค่าใช้จ่ายที่สูญเปล่าในสามระบบประกันสุขภาพ

6 ล้านบาท ↑ เพิ่มขึ้น 11%*
ในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

10 ล้านบาท ↑ เพิ่มขึ้น 2%*
ในระบบประกันสังคม

6 ล้านบาท ↑ เพิ่มขึ้น 0.5%*
ในระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ

* ร้อยละของค่าใช้จ่ายจากการเบิกอุปกรณ์ฯ ซ้ำซ้อน
เมื่อเทียบระหว่าง ปี พ.ศ. 2552 กับ พ.ศ. 2555

ผลจากการสำรวจคนพิการ
ด้านการเคลื่อนไหว พบว่า

คนพิการด้านการเคลื่อนไหว ร้อยละ 23
เคยได้รับอุปกรณ์ฯ ชนิดเดียวกันมากกว่า 1 ชิ้น

การ “เข้าถึง” อุปกรณ์ฯ หมายถึง การที่คนพิการได้รับอุปกรณ์ที่จำเป็น มีการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ และเกิดความพึงพอใจ ซึ่งนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีจากการที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การเดินทาง การเคลื่อนไหวและการติดต่อสื่อสาร ผลการวิจัยนี้ช่วยยืนยันว่า “กลุ่มที่เข้าถึง” อุปกรณ์ฯ ดังกล่าว มีคุณภาพชีวิตดีกว่ากลุ่มที่เข้าไม่ถึงอุปกรณ์ฯ และมีความสามารถในการดำรงชีวิตมากกว่ากลุ่มที่เข้าไม่ถึงอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม การวิจัยนี้พบว่าคนพิการจำนวนหนึ่ง “เข้าไม่ถึง” อุปกรณ์ฯ โดยมีคนพิการส่วนหนึ่งได้รับอุปกรณ์ฯ แต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์อย่างเต็มที่ ขณะที่ส่วนหนึ่งไม่ได้รับอุปกรณ์เลย สาเหตุหลักที่คนพิการด้านการเคลื่อนไหวส่วนหนึ่งไม่ได้รับอุปกรณ์ฯ เลย คือ

เข้าไม่ถึงข้อมูล
ข่าวสารเกี่ยวกับ
สิทธิประโยชน์

ขาดคนช่วยดำเนินการ
จัดเตรียมเอกสารยื่นคำขอขึ้น
ทะเบียนคนพิการ พาไปรับบริการ
ที่สถานพยาบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ความยากลำบาก
และค่าใช้จ่าย
ในการเดินทาง

แม้คนพิการกลุ่มหนึ่งได้รับอุปกรณ์ฯ จากผู้ให้บริการสุขภาพและหรือหน่วยงานอื่น ๆ แต่กลับไม่ได้ใช้ เนื่องจากอุปกรณ์เหล่านั้นไม่สามารถนำมาใช้งานได้จริง ได้แก่ อุปกรณ์ฯ ชำรุด/เสียหาย อุปกรณ์ฯ ไม่เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน สภาพที่อยู่อาศัยหรือการทำงานหรือการทำกิจกรรม และอุปกรณ์ฯ มีขนาดไม่เหมาะสม

การ “เข้าไม่ถึง” อุปกรณ์ฯ เครื่องช่วยคนพิการในประเทศไทยได้ทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจเป็นมูลค่าถึงกว่า 4 พันล้านบาทในแต่ละปี ประกอบด้วย ต้นทุนค่าเสียโอกาสจากการที่คนพิการไม่ได้รับอุปกรณ์ฯ ที่จำเป็น 2,497 ล้านบาท ต้นทุนค่าเสียโอกาสจากการได้รับอุปกรณ์ฯ แต่ไม่ใช้ 992 ล้านบาท และต้นทุนค่าเสียโอกาสจากการจำใจใช้อุปกรณ์ฯ (คนพิการใช้อุปกรณ์ฯ แต่ไม่พึงพอใจ) 889 ล้านบาท ดังรูปที่ 1

การเบิกจ่ายอุปกรณ์ฯ ช้าช้อน การไม่ได้รับอุปกรณ์ฯ การไม่ใช้อุปกรณ์ฯ ที่ได้รับ และการจำใจใช้อุปกรณ์ฯ ที่กล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นการบริหารจัดการด้านบริการอุปกรณ์ฯ ที่ขาดประสิทธิภาพ ทั้งของระบบประกันสุขภาพทั้งสามกองทุน และการบริหารจัดการของผู้ให้บริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนไม่แสวงหากำไร การวิจัยนี้พบว่าสาเหตุของปัญหาระบบบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ ได้แก่

ไม่มีฐานข้อมูลการแจกจ่ายอุปกรณ์ฯ
ให้คนพิการแต่ละรายและประวัติ
การบำรุงรักษาอุปกรณ์ฯ

ไม่มีการประเมินความเหมาะสม
ของอุปกรณ์ฯ และดัดแปลงอุปกรณ์ฯ
ที่ส่งจ่ายให้กับคนพิการ

ขาดระบบติดตามการใช้งานอุปกรณ์ฯ
และความพึงพอใจและการขาดแคลน
ศูนย์ซ่อมอุปกรณ์ฯ ในท้องถิ่น
ที่คนพิการพำนักอาศัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สร้างระบบการติดตามและตรวจสอบการเบิกจ่าย สิ่งใช้และบำรุงรักษาอุปกรณ์ฯ ที่ครอบคลุมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งจัดให้มีฐานข้อมูลเพื่อใช้ร่วมกัน โดยระบบประกันสุขภาพทั้งสามกองทุน กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

พัฒนากลไกและแนวทางการประเมินความเหมาะสมของอุปกรณ์ฯ ก่อนและหลังการสั่งใช้/แจกจ่ายอุปกรณ์ฯ ให้กับคนพิการแต่ละราย รวมทั้งพัฒนากลไกและแนวทางการติดตามการใช้งาน การดัดแปลงซ่อมบำรุงอุปกรณ์ฯ และการประเมินความพึงพอใจของคนพิการในการใช้อุปกรณ์ฯ

ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิประโยชน์และระบบสนับสนุนให้คนพิการได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ และสวัสดิการสังคมอย่างจริงจัง โดยให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและชุมชน

RECOMMENDATIONS

ผู้เขียน

นางสาวแก้วกุล ตันติพิสิฏกุล

ผู้ช่วยนักวิจัย

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

ภญ.ปฤษฎพร กิ่งแก้ว

นักวิจัย

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

นางสาววันเพ็ญ กุลเพ็ง

นักวิจัย

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

ติดตามรายงานฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <http://www.hitap.net/research/disabledpersons>

เอกสารฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การทบทวนชุดสิทธิประโยชน์และการเข้าถึงบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ

ธีระ ศิริสมุทร

ทรงยศ พิลาสันต์

สุรเดช ดวงทิพย์สิริกุล

วันเพ็ญ กุลเพ็ง

ปฤษฎพร กิ่งแก้ว

แก้วกุล ตันติพิสิฏกุล

สุรัชย์ โกติรัมย์

ศรีเพ็ญ ตันติเวสส

ยศ ศิริวัฒนานนท์

การทบทวนชุดสิทธิประโยชน์
และการเข้าถึงบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ

ติดต่อ:

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP)

อาคาร 6 ชั้น 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

อำเภอเมือง นนทบุรี 11000

โทรศัพท์: 02-591-8161, 02-590-4375 และ 02-590-4549

โทรสาร: 02-590-4374 และ 02-590-4369

อีเมล: hitap@hitap.net

เว็บไซต์: www.hitap.net

HITAP เป็นองค์กรวิจัยไม่แสวงกำไรภายใต้สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเมธีวิจัยอาวุโส สำนักรางานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีพันธกิจหลัก คือ ศึกษาผลกระทบทั้งบวกและลบจากการใช้เทคโนโลยีหรือนโยบายด้านสุขภาพเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านนโยบายของภาครัฐ เช่น คณะอนุกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและหน่วยงานต่างๆ ภายใต้กระทรวงสาธารณสุข ส่วนในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา HITAP เน้นการพัฒนาศักยภาพให้ประเทศเหล่านั้นสามารถทำประเมินเทคโนโลยีด้านสุขภาพด้วยตนเอง

HITAPTHAILAND HITAP_THAI HITAP THAI HITAPTHAILAND HITAP.NET

